

El mas Viladomat, l'altra gran finca del Guinardó

Torre Viladomat des de la rambla de Volart a principis de 1900

EL POU
 TEMA DE PORTADA EL MAS VILADOMAT, L'ALTRA GRAN FINCA DEL GUINARDÓ
 AMDHG

Juanjo Fernández

De les finques que van originar la urbanització del barri del Guinardó a principis del segle XX el Mas Viladomat era la més extensa. Salvador Riera havia comprat la finca del mas Guinardó el 1894. Va ser l'inici del projecte de parcel·lació de la zona de muntanya del municipi de Sant Martí de Provençals que continuaria amb la compra del mas Viladomat el 1896. Aquestes dues finques junt amb les propietats de Pere Borràs i altres promotors, formaven uns plans d'urbanització d'una extensió propera als 300.000 m². El projecte de Salvador Riera va ser aprovat pel consistori de Sant Martí de Provençals el febrer de 1897. Dos mesos després el municipi de Sant Martí quedaria annexionat a la ciutat de Barcelona.⁽¹⁾

El mas Viladomat era un finca de 127.309 m², la més gran de les que formaven el projecte d'urbanització. Salvador Riera la va comprar per 120.000 pessetes de les quals 70.000 les paga al comptat i les 50.000 restants l'any següent per la qual cosa constitueix una hipoteca amb la garantia de la pròpia finca. En el moment de la compra la finca d'unes 26 mujades tenia per límits les terres del mas Guinardó i el torrent de la Guineu pel nord, a l'oest amb el torrent de Mèlic, amb diferents propietaris a l'est i la carretera d'Horta al sud.

El programa d'urbanització de Salvador Riera s'estenia d'oest a est, des del Parc del Guinardó fins a la carretera

d'Horta, avui passeig de Maragall. Terres properes a la gran finca can Milans propietat de Josep Xifré on ja es planificava fer el nou Hospital de la Santa Creu. La carretera de Barcelona a Horta era el límit sud-est de la finca Viladomat. Al l'altre costat de la carretera s'estenia el Camp de L'Arpa que aquell final de segle ja era un nucli poblacional consolidat. Era el nucli urbanitzat situat a més alçada del municipi de Sant Martí de Provençals. En aquest indret s'encruaven l'esmentada carretera d'Horta amb el final de la travessera de Gràcia i el camí a Sant Andreu del Palomar. Re-

El projecte de Salvador Riera va ser aprovat pel consistori de Sant Martí de Provençals el febrer de 1897

presentaven uns límits geogràfics ben assenyalats ja que més enllà d'aquestes vies de comunicació el terreny s'inclinava i començava el pendent més costerut cap el cim del turó de la Rovira, que era el límit del municipi. Aquest inici dels pendents també eren els límits del projecte d'Eixample de Barcelona d'Il·defons Cerdà. La retícula del Pla Cerdà s'estenia aproximadament fins a la travessera de Gràcia i els antics camins a Horta i Sant Andreu del Palomar precisament perquè era on el pendent del terreny s'accentuava.

En el treball "El Mas Guinardó, de

rural a urbà" publicat a la revista *EL POU* número 8, Joan Corbera va fer un profund anàlisi del projecte d'urbanització del barri. Enfoca encertadament la urbanització del barri com un projecte conjunt de diverses finques que el ple de l'Ajuntament de febrer de 1897 aprova definitivament. Consistia en la modificació del projecte inicial de la parcel·lació de la finca del mas Guinardó (ja aprovat el 1896), i la urbanització del la finca del mas Viladomat i els projectes de parcel·lació de les finques del promotor Pere Borràs. Les diferents finques annexes entre sí formaven una unitat territorial de 300.000 m². Les vendes dels solars de la finca mas Guinardó van començar el 1896 i a final de 1897 ja s'havien venut un 78% de les parcel·les. La comercialització dels solars del mas Viladomat es va iniciar més tard i va ser de més lenta progressió. Corbera argumenta que els compradors preferien els llocs més alts, relativament més allunyats de la ciutat, per ser garantia de salut i de tenir bones vistes. Com un retorn a una vida més rural, de casa i hortet, en contraposició a la vida a la ciutat. Queda pendent un estudi més profund i detallat de l'evolució de les vendes dels solars del mas Viladomat i l'anàlisi del compradors o dels usos als quals es destinaran. Recordem que l'abril de 1897 Sant Martí de Provençals ha quedat annexionat a Barcelona i les reglamentacions i tràmits per obtenir permisos d'obres o d'ús i les taxes corresponents seran molt diferents que amb l'anterior administra-

ció. Per aquest motiu per veure un creixement sostingut del nou barri haurem d'esperar prop de deu anys.

L'heretat mas Viladomat

Els orígens de la finca mas Viladomat dels quals tenim referència provenen de l'any 1733. Segimon Milans empresari originari d'Arenys es va traslladar a Barcelona el 1709 on més tard va fer fortuna amb els subministraments a les tropes borbòniques de Felip V. En agraïment és nomenat Thesorero General de Cruzada de esta Provincia i Recaptador de la fàbrica de Galeres y Atarazanas de esta Ciudad ⁽²⁾ i aprofitarà les oportunitats del seu reconeixement polític per enriquir-se. Per exemple, podem citar les propietats que tenia a Barcelona com el palau Meca del carrer de Montcada, la torre Dulach (més tard torre Milans que comprarà Josep Xifré i on es construirà el nou Hospital de la Santa Creu i Sant Pau), la torre Bellafila a Sant Martí de Provençals, i també diversos immobles i cobraments de censos i pensions com participacions en companyies.

Segimon Milans declara en escriptura pública que el 8 d'octubre de 1732 havia comprat el mas anomenat d'en Guinardó amb casa i terres i que ho havia fet en nom de dos compradors que eren Joan Cabané, pagès, i Sever Viladomat, gerrer (rajoler o terrissaire). És el primer document amb referència al cognom Viladomat, nom que perdurà per la finca i el mas fins la seva parcel·lació a principis del segle XX. Segons aquell reconeixement de compra a Joan Cabané li corresponen 9 mujades de terra i la casa, uns 45.000 m², superfície que coincideix amb la compra del mas Guinardó que fa Salvador Riera el 1894.

De la part corresponent al terrissaire Sever Viladomat no tenim més notícies fins que molts anys més tard la finca és venuda per Domingo Viladomat als inicis del segle XIX. El 8 de desembre de 1806 Domingo Viladomat de professió mestre rajoler ven a José Parés i Costa, de professió corredor de canvis de Barcelona "la heredad o torre llamada Viladomat sita en la parroquia de San Martín de Provensals de extension 26 mojudas de tierra entre secano y plantades de viña todas contiguas alrededor de la casa o torre". L'escriptura de venda va ser atorgada per Antoni Bonet Recasens escrivà major de la Reial Intendència i Balia del Exèrcit i Principat de Catalunya. Al no ser un notari públic, no podem consultar l'escriptura que facilitaria més informació que la simple anotació feta al Registre de Hipoteques que existia abans de la creació dels Registres de la Propietat. Allà hi consta que el preu

PRINCIPALS CAMINS I ELS MASOS VILADOMAT I GUINARDÓ

1. Mas Viladomat
2. Mas Guinardó
3. Travessera de Gràcia
4. Camí de Barcelona a Horta

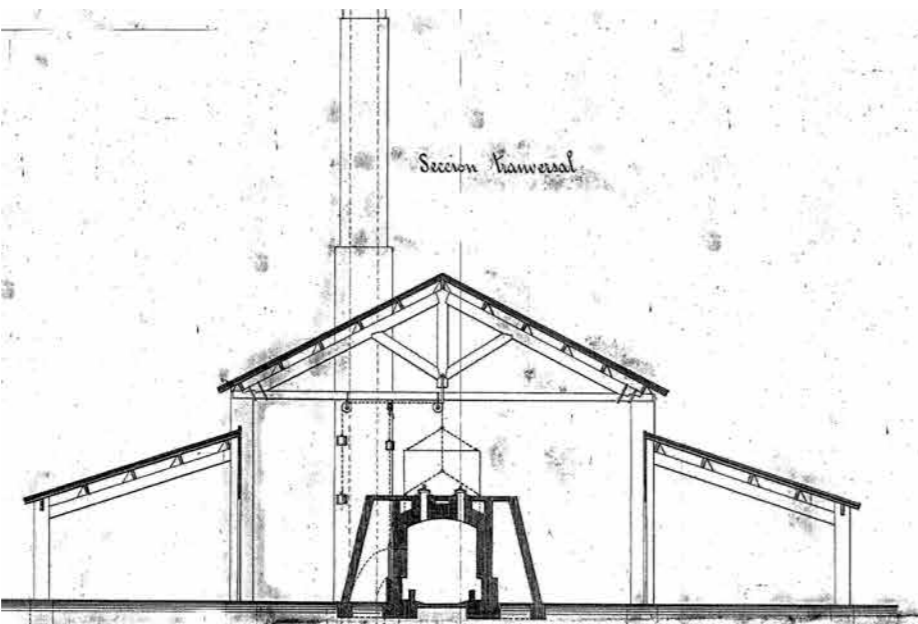
de venda va ser de 25.000 lliures i que la finca "linda a Oriente con N. Viltró y Selles a Mediodia con la carretera de Horta a Poniente con camino de Guinardó y a Cierzo con honores de Cabané". L'extensió de la finca el 1806 és exactament la mateixa que el 1897 quan la compra Salvador Riera així que entenem que no hi va haver segregacions fins que es parcel·lessin en solars. ⁽³⁾

Família Parés

La família Parés mantindrà la possessió de la finca fins finals del segle XIX. Josep Parés i Costa s'havia casat amb Antonia Comaduran y Delaforgue el 1796 i

va rebre 12.000 lliures de dot. No sabem si van servir per fer la compra del mas Viladomat ni hem trobat informació sobre característiques de la masia o torre. Tampoc hi ha constància de contractes amb pagesos emfiteutes o pagament de censos que era la forma més usual d'exploració rural. Amb seguretat la professió de Josep Parés com corredor de canvis el devia predisposar a explotar i rendibilitzar les terres.

Josep Parés en el seu testament disposa una sèrie de llegats individuals i al morir el 1834 l'herència principal la rep el fill primogènit Josep Oriol Parés i Comaduran. Va ser doctor en teologia

Projecte de construcció d'una rajoleria de 1879 al costat del camí d'Horta (passeig de Maragall) i el camí del Guinardó (rambla de Volart)

i va fer carrera eclesiàstica com catequètic del Colegio Tridentino Episcopal de Barcelona i prevere beneficiari de l'església de Santa Maria del Mar. Per les obligacions de la jerarquia eclesiàstica aquest prevere no devia residir a la finca Viladomat però sí que complia amb les obligacions fiscals. Així consta en els arxius de Sant Martí de Provençals el pagament el 1846 de l'impost de Contribución, Culto y Clero d'obligació per la Ley de Culto y Clero instaurada el 1845 a l'inici de la dècada moderada (1844-1854) amb el Partit Liberal al poder ⁽⁴⁾. Aquell any la contribució pagada pel primer semestre va ser de 115 reals. Molt més alta va ser la contribució que el 1847 va pagar per l'impost de Contribucion de Inmuebles Cultivo y Ganaderia (equivalent a l'actual Impost sobre Béns Immobles). Va pagar 634 rals, una de les contribucions més altes d'aquell any al municipi. Tot i que no disposem de documents de contractes emfiteutics és de suposar que bona part de la finca seria conreada per pagesos emfiteutes i no pels propietaris directes. La finca adjacent ens pot servir d'exemple de l'ús d'aquelles terres. A can Garcini hi ha plena constància documental que a les seves terres, contigües al mas Viladomat, tenia conreus de vinya i arbres (garrofers i oliveres probablement) a la mateixa època.

El prevere Josep Oriol Parés i Comaduran va rebre en herència un important patrimoni del seu pare consistent en censos, pensions, immobles i terres a Barcelona, Sant Martí de Provençals i Sant Andreu del Palomar. Destacarem un edifici de més de quatre plantes a la rambla de Sant Josep número 22, de Barcelona

(molt a prop del mercat de la Boqueria) i la finca i casa Viladomat a Sant Martí de Provençals de més de 120.000 m². Les diverses terres eren cinc finques rurals amb un total de 22 mujades, més de 100.000 m². Tot plegat representava una autèntica fortuna.

Camins, carreteres i indústries

L'edifici o torre del mas Viladomat estava situat a la part de menys alçada de la finca. Era a tocar del nucli del Camp de l'Arpa del qual la separava la carretera d'Horta que travessava la finca en direcció nord. Prop de la torre una altra gran via de comunicació es creuava amb el camí d'Horta. La travessera de Gràcia tenia el tram final en aquest punt on s'unia al camí de Barcelona a Sant Andreu del Palomar i el Vallès. La Traves-

El rajoler Eduard Simó va demanar permís el 1879 per a la construcció d'una rajoleria en terres del mas Viladomat

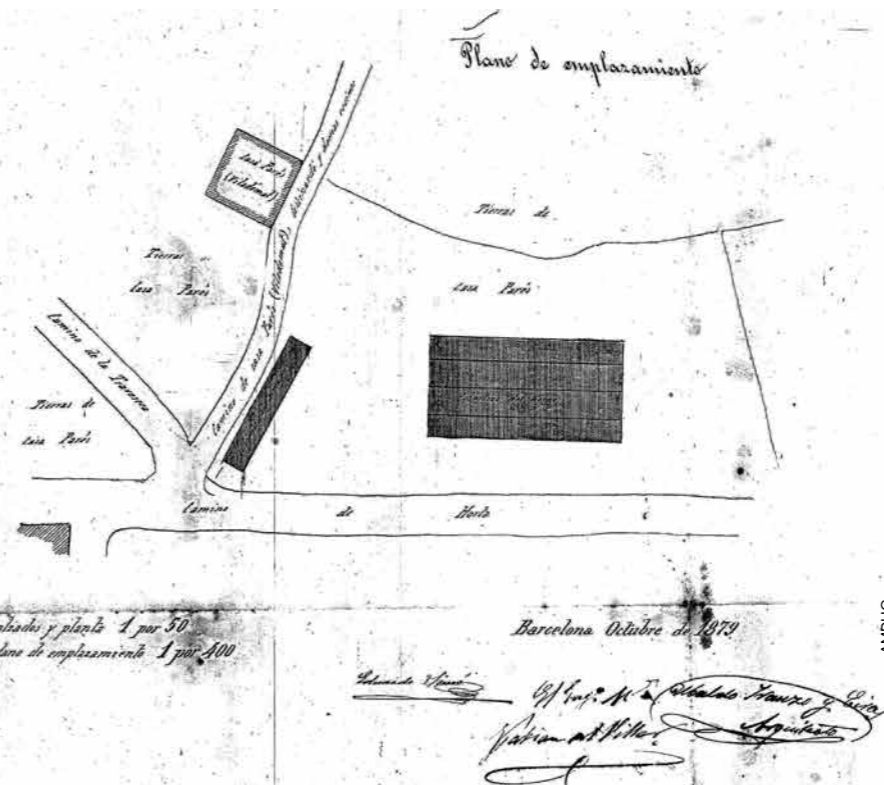
sera era l'antiga via de comunicació que creuava el pla de Barcelona i que era la derivació de la Via Augusta romana per passar per Bàrcino i connectar el Vallès amb el Llobregat. Era una de les vies més antigues de la ciutat que evoluciona en època medieval i que la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, ja el segle XX, en va retallar el recorregut. La Travessera creuava la finca i separava una part de terreny de l'extrem sud de la finca Viladomat. L'any 1878 Parés i Comaduran sol·licita permís per aixecar un mur de tanca d'aquella porció de terreny

per sota de la Travessera i que avui estaria limitat pels carrers de la Indústria, Conca i passeig de Maragall ⁽⁵⁾. L'entrada a la casa estava situada en el camí dit Antic del Guinardó que ascendia des de l'encreuament dels camins anteriors per enllaçar el turó del mas Guinardó. A l'urbanitzar la finca aquell camí seria un dels eixos principals del barri, l'actual rambla de Volart. Sens dubte la masia estava situada en un encreuament important de les vies de comunicació que travessaven el pla de Barcelona.

En una altra porció de terreny de la finca, a pocs metres d'aquest encreuament de camins, per sobre de la Travessera i del camí d'Horta va hi haver un projecte per crear una indústria. El darrer terç del segle XIX Barcelona bullia per la febre constructora de l'Eixample. Els nous edificis necessitaven molts materials de construcció i un dels més importants eren els maons. Desenes de rajolerias van créixer per les zones de la ciutat on s'havia de construir i desapareixien quan no hi havia més matèria primera per coure maons. El rajoler Eduard Simó va demanar permís el 1879 per a la construcció d'una rajoleria de certa envergadura en terres del mas Viladomat que tenia llogades. En el mateix terreny on estaven les oliveres que es van traslladar a Banyeres s'havia projectat la construcció d'una bòbila de considerables dimensions. Simó havia arrendat unes terres a Josep Parés per aixecar la bòbila. "El que suscribe arrendatario de la parte de terrenos de casa Parés conocida vulgarmente por casa Viladomat, situada en este termino municipal, en el camino de Horta con esquina al de la Travesera a Vd. Expone que deseando construir un horno, en los mismos, para coccion de ladrillos..." ⁽⁶⁾ Desconeixem si la bòbila es va arribar a construir o es va quedar en el projecte, ja que no tenim constància de l'edifici en plànols de l'època ni en el projecte d'urbanització de Salvador Riera de 1897.

Herència de Josep Oriol Parés i Comaduran

A la mort de l'eclesiàstic Josep Oriol Parés i Comaduran el 1891 el mas Viladomat no tindrà continuïtat en cap membre de la família Parés. En el seu testament nomena a set persones com hereus de confiança "que daran cumplimiento a la voluntad que de palabra y por escrito les comunicaré, así juntos como a la mayoría de ellos, sin que pueda exigirseles ni puedan ser obligados por persona ni tribunal alguno a revelar dicha confianza por ser ilimitada la que en ellos tengo depositada, al mismo tiempo que no

tengo duda alguna que cumplan fielmente mi postrera voluntad...” (7) No hi ha cap llegat ni disposició a favor de cap familiar tot i que entre alguns dels hereus de confiança hi havia parents. Set hereus de confiança de notables currículums que havien de liquidar l’herència per complir la darrera voluntat del prevere Parés: Josep Maria Parés i Riudor, comerciant i fillol del atorgant; Narciso Parés i Bas, corredor reial de comerç i cosí del difunt; Francesc Rodó i Sala, mossèn de l’església parroquial de Sant Martí de Provençals i canonge de la Catedral (8); Josep Soler i Gestí, prevere de Santa Maria del Mar; Miquel Pons i Pons, procurador de la Reial Audiència; Juan Bautista Grau i Vallespinós, bisbe de la Diòcesis d’Astorga i Miquel Duran i Bas, destacat jurista, diputat diversos cops al Parlament de Madrid i degà del Col·legi d’Advocats. Un grup de persones selectes per complir les darreres voluntats no especificades del prevere Josep Oriol Parés.

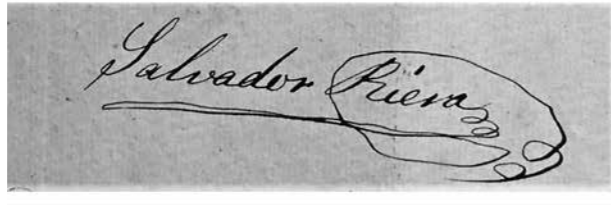
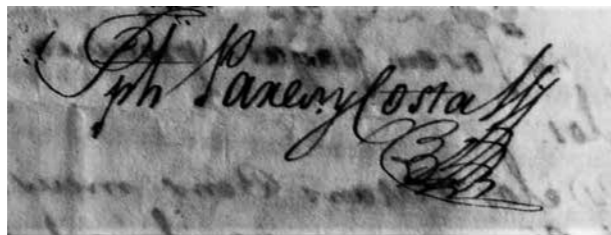
El 1892 els hereus de confiança tanquen l’inventari dels béns de l’herència i valoren l’edifici de la Rambla, de Barcelona, en 51.600 pessetes i la finca del mas Viladomat és tassada en 32.800 pessetes i 60 cèntims. Probablement aquestes valoracions estaven determinades per motius fiscals o patrimonials i per rebaixar pagaments de Drets Reials. En tot cas si ens atenem als valors escripturats a l’inventari de l’herència i a l’acta de venda a Salvador Riera entre els que han passat quatre anys i dos mesos, el benefici és notable. El preu de venda de la finca va ser de 120.000 pessetes. Representa un guany de 87.199,40 pessetes, un 265% d’increment en tan poc temps que probablement reflecteix l’especulació pel creixement de la ciutat. Potser la urgència de Salvador Riera per tenir aprovat el projecte d’urbanització del mas Viladomat abans de l’annexió de Sant Martí a Barcelona va influir en les negociacions i en el preu de la compra.

En quasi un segle que ha transcorregut des que Domingo Viladomat va vendre la finca i la compra de Salvador Riera la descripció notarial de les terres no ha variat. Al no disposar de plànols comparatius entre les dues operacions no sabem si hi han hagut segregacions. A tenor de la descripció de l’acta de 1896, més fiable que la de 1806, poques

Salvador Riera i Cecília Estapé amb les filles Francisca i Maria i els masovers de la torre Viladomat

FONS FAMILIA GUI CASANOVAS

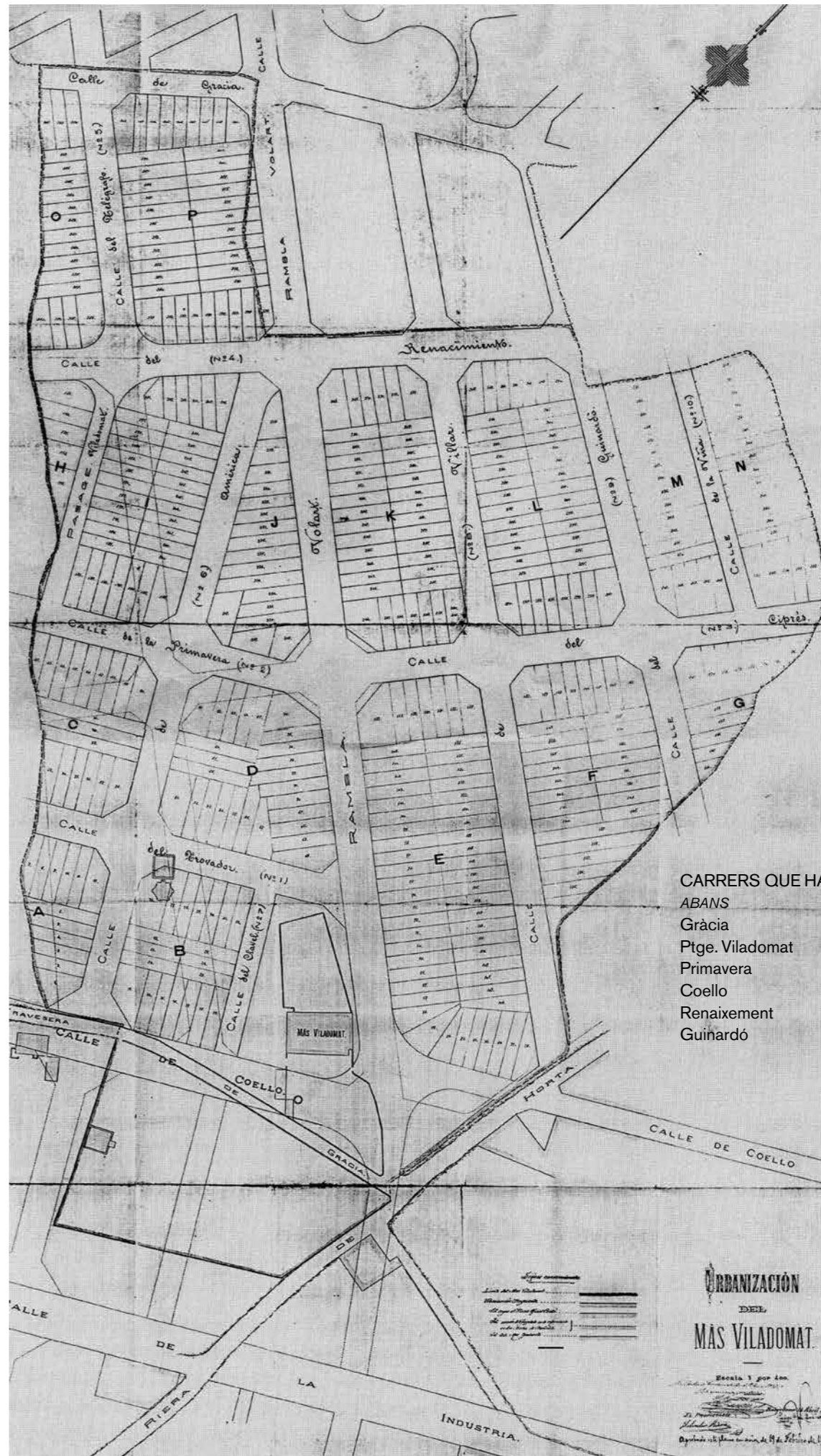
Signatures de Josep Parés Costa, Josep Oriol Parés Comaduran, Salvador Riera i Cecília Estapé

coses han canviat. “Toda aquella heredad o torre llamada Viladomat sita en la parroquia y término de San Martin de Provensals, compuesta de una casa señalada de numero 15 y sus tierras de extensión superficial 26 mojadras, poco más o menos, equivalentes a 12 hectáreas, 73 ates y 9 centiáreas, entre secano, viña e inculto todas contiguas alrededor de la misma casa o torre atravesada en el linde Este por la Travesera de Gracia y por el camino que va al Guinardó que la

atraviesa en opuesta dirección; comprendiéndose según los títulos de propiedad la parte de Carretera de Horta a esta ciudad y del susodicho camino que va al Guinardó; y lindando de por junto a Oriente, con honores de M. Vilaró y Sellés o sus sucesores; a Mediodía con la Carretera de Horta; a Occidente con el camino de Guinardó y a Cierzo con honores de Cabañé o sus derecho habientes” (9).

Parcel·lació de la finca i destí de la torre Viladomat

Immediatament a l’aprovació del projecte d’urbanització per part de l’Ajuntament de Sant Martí comença la venda de les parcel·les que no va anar tan ràpida com les de la finca del mas Guinardó. Ara les dues finques tenien el mateix objectiu de negoci. Els eixos viaris del projecte de Viladomat estaven limitats pel carrer de Claudio Coello, actual de Sant Antoni Maria Claret i la carretera d’Horta actual passeig de Maragall pel costat est i les finques veïnes, encara rurals, als costats nord i sud. L’eix principal viari era l’antic camí al Guinardó que passava pel davant del mas Viladomat i que aviat seria la rambla Volart en agraïment al notari Joaquim Volart i Pou que va signar la majoria de les vendes de parcel·les del Guinardó. El carrer de Villar també és en agraïment a un altre col·laborador de la promoció; Francesc de Paula Villar i Carmona era l’arquitecte municipal que signa els plànols el 1897. Els carrers projectats eren vials

URBANITZACIÓ DEL MAS VILADOMAT

Projecte aprovat per l’Ajuntament de Sant Martí de Provençals el dia 19 de febrer de 1897. El plànol difereix molt poc de la distribució actual dels carrers. Una de les diferències afecta al carrer del Telègraf, ja que per sota del carrer actual sembla com si en un projecte anterior s’hagués volgut continuar el carrer en línia recta, dibuixant uns encreuaments amb els altres carrers més rectangulars. Potser hi ha aquí la mà de l’arquitecte municipal que volia unes cantonades en angle recte.

CARRERS QUE HAN CANVIAT EL NOM	
ABANS	ARA
Gràcia	Desaparegut
Ptge. Viladomat	Ptge. Flaugier
Primavera	Torre Vélez
Coello	S.A. M. Claret
Renaixement	Renaixença
Guinardó	Escorbalbou

URBANIZACION DEL MAS VILADOMAT

Escala 1 por 100
 19 de febrero de 1897
 J. Oriol Parés y Comaduran
 Salvador Riera
 Cecília Estapé

que no tenien l'aspecte de carrers tal com ara els concebem. Alguns trigaran molts anys en ser asfaltats. Potser el darrer de tots va ser un tram del Camí Antic del Guinardó just al davant de l'edifici del Mas que va ser de terra fins els anys vuitanta. *La Vanguardia* informa que la urbanització de la rambla Volart començarà a principis de 1907 i serà sufragada pels propietaris. Alhora el diari reclama a l'Ajuntament l'obertura de les avingudes de la Font Castellana, ara avinguda de la Mare de Déu de Montserrat, i del carrer de Coello, ara de Sant Antoni Maria Claret, "y contribuir de ese modo a que no quede tan aislada la citada barriada." (10)

El carrer d'Amèrica ja estava projectat des dels inicis de la urbanització però no va ser fins l'any 1925, amb Salvador Riera difunt, que l'esposa Cecília Estapé i les seves filles fan donació a l'Ajuntament "al ceder gratuitamente terrenos de su propiedad para la apertura de la calle de America en el trozo comprendido entre la calle de Primavera [avui carrer de Torre Vèlez] i la Travesera de Gracia." (11) L'Ajuntament accepta la donació amb l'argument que les costes de la urbanització del carrer valdrien unes 20.000 pessetes i que el valor dels 2.062,50 m² del terrenys donats era de 68.242,96 pessetes.

Fins els anys vint existien dos carrers que rememoraven les antigues finques que van originar el barri. El carrer del Guinardó ascendia des del Camp de l'Arpa i el 1922 va canviar de nom pel d'Escornalbou. També fins aquell any existia el passatge de Viladomat, que era l'actual passatge de Flaugier. El nom de Guinardó ha perdurat al donar el nom a tot el barri i també el manté en un petit tram de carrer entre el carrer de Sant An-

FONS FAMILIA GUI CASANOVAS

Cecilia Estapé Masnou, vídua de Salvador Riera

toni Maria Claret i Indústria que recorda l'antic camí. El nom de Viladomat es va oblidar per la major importància del carrer del mateix nom a l'Eixample de Barcelona.

No tots els solars eren comprats individualment amb l'objectiu de gaudir de la casa i hortet. Era habitual la compra de dos o tres parcel·les per aixecar cases i jardins més grans o cases contigües per a diversos familiars. El progrés era una qüestió de diners. Un exemple. Victorina de Mingo Castellano era co-

madrona municipal i propietària d'una casa al passatge de Viladomat número 2 que l'any 1925 va voler reformar i ampliar. A ben segur que la casa anterior no era com la que va ampliar i reformar. Els plànols de 1925 s'ajusten amb precisió a la fotografia de l'any 1992. La casa va ser derruïda els anys noranta i substituïda per un edifici de pisos. (12)

Per documentació notarial sabem que dos compradors van acaparar una illa sencera que comprenia cinquanta-nou solars, més de 10.000 m² pel que van pagar 52.523 pessetes. Si tenim en compte que la finca sencera del mas Viladomat havia costat un any abans 120.000 pessetes, veiem el gran negoci que van fer els promotors. Aquella illa era la més extensa de les projectades i és la situada entre els carrers de Xiprer, Villar, rambla de Volart i passeig de Maragall. Els vint-i-nou solars de la part alta els va comprar Ricardo Gómez del Olmo, empresari d'Almacenes el Siglo que ja havia comprat més solars del mas Guinardó. Els trenta solars més a prop del passeig de Maragall els compra Domingo Planas Socias. Part d'aquests terrenys van trigar molts anys en ser edificats i eren els solars on van sobreviure les oliveres que els anys cinquanta Pau Badia va trasplantar a Banyeres del Penedès i que ara han tornat al Guinardó.

Riera va parcel·lar tota l'extensió de la finca Viladomat comprada, a excepció dels vials, i dues peces de terra. Una de les dues peces era aquella porció per sota de la travessera de Gràcia a tocar de la carretera d'Horta per la qual l'anterior propietari Parés havia sol·licitat el 1878 cercar-la amb un mur. Correspondria aproximadament a l'illa voltada pels carrers de Sant Antoni Maria Claret,

Conca, Indústria i passeig de Maragall. L'altra peça era el terreny sobre el qual estava construïda la masia Viladomat i el jardins del voltant. L'edifici del mas Viladomat va ser durant uns anys la residència familiar de Salvador Riera i la seva esposa Cecília Estapé i les dues filles. A la mort de Salvador Riera el 1916 la senyora Cecília continua vivint a la finca com usufructuària de l'herència del seu marit on les seves filles Maria i Francisca n'eren les propietàries.

La finca va ser venuda el 1947 a la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona per a la construcció d'habitatges

Eren els anys de major creixement del nou barri i mossèn Eugeni Florit va ser designat pel bisbe per fundar una nova parròquia. La senyora Cecília era persona religiosa i participava en activitats socials i de beneficència. No sabem si la torre Viladomat disposava de capella però mentre es construïa l'església de l'avinguda Mare de Déu de Montserrat, les primeres misses del barri es van celebrar a la torre Viladomat.

La senyora Cecília Estapé es va preocupar pel manteniment de la torre que era coneguda com ca la Sileta. Ho demostra les obres de millora per les quals va sol·licitar un permís a l'Ajuntament. L'any 1929 demana cobrir una terrassa i "practicar obras de ampliación en la casa 'Finca Viladomat' situada con frente a la calle Rambla Volart" així com la "construcción de un albañal para el desagüe de las aguas sucias y pluviales de la casa a la cloaca que discurre por dicha calle." (13) El gener de 1930

mor la senyora Estapé i les seves filles Maria i Francisca seran les propietàries amb plens drets de la finca. Segons els veïns durant la Guerra Civil el Mas va ser expropiat o utilitzat per comitès de barris i es va fer servir com txeca. (14) Finalitzada la Guerra Civil les germanes Riera recuperen la propietat de la finca que serà venuda l'any 1947 a la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona. La Caixa planificava construir edificis d'habitatges segons un "Proyecto de viviendas para la 'clase media' en el solar limitado por las calles Arzobispo Padre Claret, Rambla Volart, Trovador i Pasaje Girasol." (15) No cal dir que la torre Viladomat va ser enderrocada sense que als arxius o a la memòria dels plans de la Caixa de Barcelona hagi quedat constància de documentació, informació ni fotografies de la torre. Una única fotografia del mas Viladomat de principis del segle XX acredita la magnífica torre.

Les cases de la Caixa de Barcelona

El projecte de construcció de la Caixa de Barcelona abastava tota la extensió de la torre Viladomat i els jardins per bastir tres edificis separats per dos nous passatges. Eren edificis de planta baixa, entresòl i quatre o cinc plantes més àtic. La superfície dels pisos tindran entre 60 i 72 m² i segons la memòria disposarien de "cocina de gas con tres fuegos y horno, la instalación eléctrica se efectuará totalmente empotrada, tanto la de luz como de fuerza..., el Servicio de agua será directo con contadores individuales..., calentadores de gas para el Servicio de agua caliente de baños, duchas y fregaderas...se instalaran ascensores eléctricos de cabina completa..." (16)

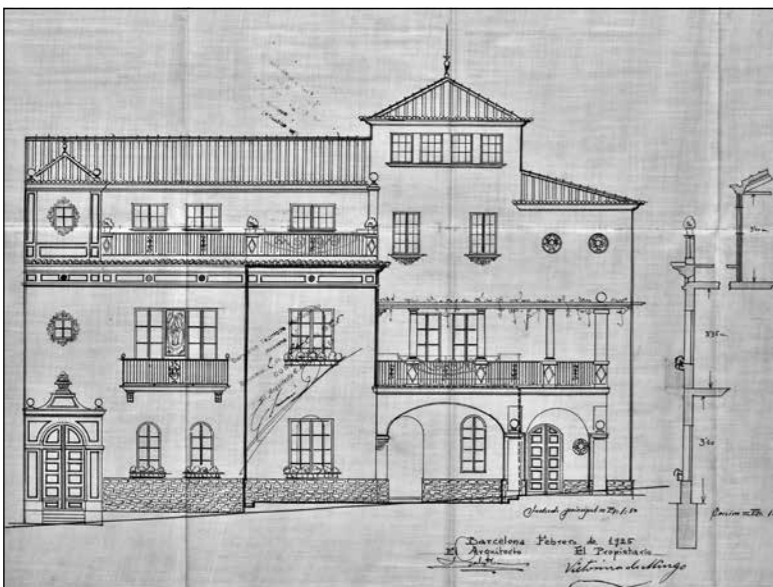
Els tres edificis ja construïts els anys

cinquanta restaran pendents d'inscripció registral d'obra nova fins l'any 1981. Els dos nous passatges oberts entre els edificis seran batejats amb noms adients a la idiosincràsia del promotor: passatge de la Caixa d'Estalvis i Passatge del Mont de Pietat. A ben segur que d'aquí uns anys la gent jove descobreix la referència d'aquests noms.

Les oliveres que havien crescut a la vora de la torre Viladomat i que el febrer passat van retornar a la ronda del Guinardó són potser l'únic vestigi que resta del passat rural del mas Viladomat.

NOTES

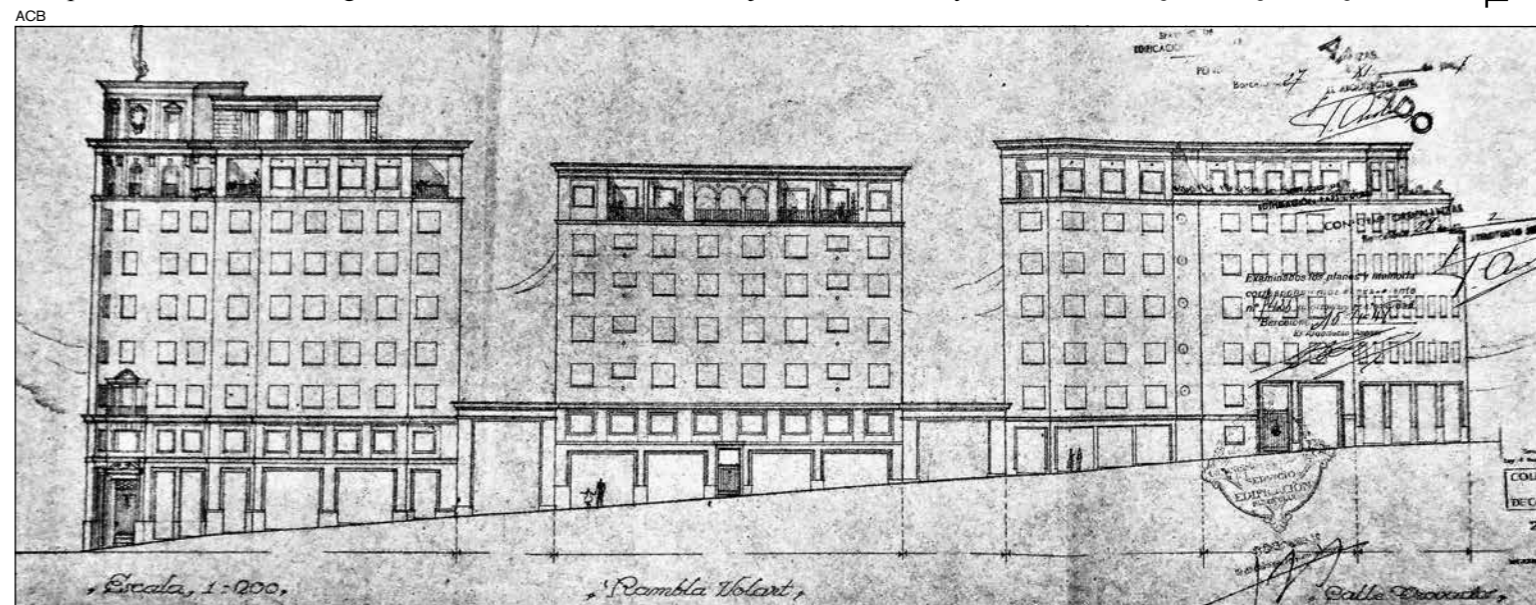
- 1) Veure revista *EL POU* número 8, desembre 2018 a RACO: <https://rao.cat/index.php/ELPOU/article/view/376917>
- 2) Benet Oliva. *El trànsfuges del setge de 1713/14 al Maresme*. 2014. Pag.229
- 3) Registre de Comptadoria d'hipoteques de Barcelona. Llibre 171
- 4) La Contribució de Culto y Clero era un impost municipal per finançar l'Església després de les desamortitzacions eclesiàstiques i les Revolucions liberals a mitjans del segle XIX.
- 5) Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí. Exp. 1354-00-1878
- 6) Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí. Exp. 1747-1879
- 7) Arxiu Històric de Protocols Notarials. 1394/96 E-23
- 8) Davant de l'església de Sant Martí del Clot hi ha l'estàtua commemorativa de Francesc Rodó a la plaça homònima.
- 9) Arxiu Històric de Protocols Notarials. 1399/81 E-481
- 10) *La Vanguardia* 23-12-1906
- 11) Arxiu Municipal Contemporani. Exp. 8-1925
- 12) Arxiu Municipal Contemporani. Exp. 1692-1925
- 13) Arxiu Municipal Contemporani. Exp. 976 i 1638
- 14) <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2011/11/salvador-riera-giralt-fundador-del.html>
- 15) El carrer Arzobispo Padre Claret va mantenir aquest nom fins la seva canonització l'any 1950 quan canvia el nom per l'actual de Sant Antoni Maria Claret.
- 16) Arxiu Municipal Contemporani. Exp.37615

Plànol de la casa de Victoria de Mingo per construir el 1925 al passatge de Viladomat

Fotografia dels anys noranta de la casa del plànol, ja desapareguda a l'actual passatge de Flaugier

La Caixa de Barcelona va promoció la construcció d'edificis als terrenys de la torre Viladomat el 1947. Plànol del projecte dels edificis de 1947. Els carrers que els separen són els passatges de la Caixa d'Estalvis i del Mont de Pietat